

Oportunități EGALE pentru TOȚI și FIECARE

Centrul de Justiție Socială "ECHITATE"

Banii:

- ✓ ajută oamenii să obțină o mai bună calitate a vieții
- ✓ asigură șanse mai mari de succes în afaceri
- ✓ acordă accesul la o educație mai bună
- ✓ stimulează performanța în muncă

Banii pot fi ținuti:

în portmoneu

pe card bancar

Ce poți face cu un card?

- ✓ poți retrage bani în numerar de la bancomate sau ghișee
 - ✓ poți plăti la market, la restaurant, la hotel
 - ✓ poți achita pentru cumpărături online
 - ✓ poți achita pentru servicii și bunuri
 - ✓ poți achita rata la credit, alimenta contul cu numerar
 - ✓ poți efectua transferuri de bani de pe un cont pe altul
- * Cardul bancar poate fi solicitat la orice bancă din Moldova**

Consiliul Național
al Tineretului din Moldova

Suedia
Sverige

Ce este un plan de afaceri?

Planul de afaceri este un instrument care descrie starea în care se află afacerea ta, cum evoluează, dar și face o previziune pentru viitor.

Documentele prin care se realizează business planurile pot avea diferite forme, conținut, dimensiuni și se adresează la o multitudine de nevoi.

Ce calități trebuie să dețină un antreprenor?

- ✓ Comunicare și planificare
- ✓ Vânzări și negociere
- ✓ Cunoștințe legale și financiare
- ✓ Management și leadership
- ✓ Obiectivitate
- ✓ Gândire strategică
- ✓ Reziliență
- ✓ Gândire strategică

Oportunități EGALE pentru TOȚI și FIECARE

Centrul de Justiție Socială
"ECHITATE"

Ideii de afaceri

- Servicii (frizerie, manichiură, transport, medicale, bonă, educație, meditații, etc.)
- Lucrări (construcții, reparații)
- Bunuri (vânzarea de produse)
- Producere (confecționarea diferitor bunuri - de la hand-made până la mobilă, materiale de construcție, etc)

Marketing

- Grupul țintă - cine vor fi cumpărătorii produsului;
- Personalul
- Modalități de promovare (unde? în ce mod? resursele disponibile)
- Riscurile

Forma juridică

- Patentă - valabilă pentru un număr limitat de activități;
- Întreprindere individuală;
- SRL;
- Societate pe acțiuni.

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

Consiliul Național
al Tineretului din Moldova

Suedia
Sverige

Oportunități EGALE pentru TOȚI și FIECARE

Centrul de Justiție Socială
"ECHITATE"

Tipuri de credit

- ✓ **INVESTIȚIONALE** - de procurare a bunurilor necesare pentru activitatea întreprinderii sau antreprenorului;
- ✓ **IMOBILIARE** - de procurare a imobilelor (apartamente, case de locuit, terenuri), lucrări de amenajare sau modernizare;
- ✓ **DE CONSUM** - de procurare a bunurilor sau serviciilor în folosință personală și de familie, a tehnicii de uz casnic, a automobilelor personale, a mobilierului, pentru studii etc.

Riscuri la credit

- ✓ **RISCUL** ratei de dobândă
- ✓ **RISCUL** diminuării sau pierderii veniturilor
- ✓ **RISCUL** de curs de schimb

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

Consiliul Național
al Tineretului din Moldova

Suedia
Sverige

**Oportunități EGALE
pentru TOȚI și FIECARE**

**Centrul de Justiție Socială
"ECHITATE"**

Ordonanța de protecție

În 24 ore de la primirea cererii privind aplicarea măsurilor de protecție, instanța de judecată emite încheierea de admitere sau respingea a cererii.

Prin ordonanța de protecție, se aplică următoarele măsuri:

- obligarea agresorului de a părăsi temporar locuința comună;
- obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea victimei, excluzând orice contact vizual cu ea sau cu copiii ei;
- interzicerea oricărui contact cu victima, copiii ei / cu alte persoane dependente;
- interzicerea să se apropie de anumite locuri: locul de muncă al victimei, locul de studii al copiilor, alte locuri frecventate de persoana protejată;
- obligarea de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima;
- obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere;
- limitarea drepturilor în privința bunurilor comune cu victima;
- stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori;
- interzicerea de a păstra și a purta armă.

Măsurile de protecție se aplică pe un termen de până la 3 luni.

Ordonanța de protecție se remite de îndată poliției, persoanelor sau instituțiilor responsabile, conform legii, de implementarea măsurilor de protecție spre executare imediată.

**CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare**

**Consiliul Național
al Tineretului din Moldova**

**Suedia
Sverige**

Drepturile civile

Drepturile familiale

- ✓ la căsătorie
- ✓ la divorț
- ✓ la pensie alimentară
- ✓ de proprietate al soților asupra bunurilor

Impedimente pentru căsătorie

- ✓ persoane dintre care cel puțin una este deja căsătorită;
- ✓ rude în linie dreaptă până la gradul IV-lea, frați și surori, cu părinte comun;
- ✓ adoptator și adoptat;
- ✓ adoptat și rudă a adoptatorului în linie dreaptă, până la al II-lea grad;
- ✓ curator și persoană minoră aflată sub curatela acestuia;
- persoane dintre care cel puțin în privința uneia este instituită o măsură de
- ✓ ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă) și lipsește autorizarea prevăzută de lege la încheierea căsătoriei;
- persoane condamnate la privațiune de libertate în perioada când ambele își ispășesc pedeapsa;
- ✓ persoane de același sex.

Pensia alimentară

- ✓ Pensia alimentară pentru copii minori;
- ✓ Pensia alimentară pentru copii majori inapți de muncă
- ✓ Obligația soților de a se întreține reciproc
- ✓ Dreptul fostului soț la întreținere după divorț

Oportunități EGALE pentru TOȚI și FIECARE

Centrul de Justiție Socială
"ECHITATE"

Proprietatea

Proprietatea soților

Bunurile dobândite de către soți în timpul căsătoriei aparțin ambilor cu drept de proprietate în devălmășie, conform legislației.

Sunt proprietate în devălmășie bunurile procurate din contul:

- veniturilor obținute de fiecare dintre soți din:
 - activitatea de muncă;
 - activitatea de întreprinzător;
 - activitatea intelectuală;
- premiilor, indemnizațiilor și altor plăți, cu excepția celor care au un caracter de compensare (ajutor material, despăgubire pentru vătămarea sănătății etc.);
- altor mijloace comune.

Proprietatea soților

Bunurile dobândite care au aparținut fiecăruia dintre soți până la încheierea căsătoriei și bunurile primite în dar,

obținute prin moștenire sau în baza

altor convenții gratuite de către unul dintre soți în timpul căsătoriei, sunt proprietate personală a fiecăruia dintre soți.

Lucrurile de uz personal (îmbrăcămintea, încălțăminta și alte obiecte), cu excepția bijuteriilor de preț și altor obiecte de lux, sunt proprietate personală a soțului care le folosește, indiferent de timpul și modul de dobândire.

alte mijloace comune.

Finanțat de
Uniunea Europeană

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

Consiliul Național
al Tineretului din Moldova

Suedia
Sverige

Dreptul la locuință

Locuința socială se dă în locațiune persoanelor sau familiilor luate la evidență, al căror venit lunar pentru fiecare membru al familiei nu depășește minimul de existență și care întrunesc cumulativ următoarele condiții obligatorii:

- nu au în proprietate locuință, teren pentru construcție, terenuri cu altă destinație sau casă în întovărășirile pomicole, nu au înstrăinat o locuință în ultimii 5 ani;
- nu au beneficiat din partea statului și APL de credite preferențiale, materiale de construcție sau asistență financiară;
- nu au participat la privatizarea locuințelor, loturilor pentru construcție, terenurilor pomicole, caselor individuale, obținute anterior de la stat;

Condiții suplimentare:

- dispun pentru fiecare membru al familiei de o suprafață locuibilă totală sub norma minimă stabilită pentru suprafața locuibilă totală a locuinței sociale;
- locuiesc într-o locuință care nu corespunde exigențelor tehnice și sanitare pentru locuință, confirmate prin raport tehnic.

De dreptul prioritar de a primi locuință socială îl dețin:

- persoanele cu dizabilități severe care nu sunt angajate în câmpul muncii în legătură cu starea sănătății;
- persoanele care îngrijesc minori cu dizabilități severe;
- familiile tinere, care nu dispun de o locuință;
- familiile în care s-au născut tripleți, cvadrupleți sau mai mulți copii născuți simultan;
- copiii orfani care au implinit vârsta de majorat și nu au beneficiat de locuință din partea statului.

Dreptul la un lot de teren

Famiiliile nou-formate au dreptul la teren din rezerva intravilanului până la epuizarea acestuia pentru construcția caselor de locuit, anexelor gospodărești și grădini:

- în orașe - 0,04 - 0,07 ha,
- în sate - 0,12 hectare.

Dimensiunile concrete ale terenului se stabilesc de către APL.

Fidejusiunea este obligația garantului (fidejursorul) asumată în folosul unui creditor cu scopul de a garanta obligația pe care debitorul o datorează creditorului (obligația garantată) și care apare și devine scadentă doar dacă apare și devine scadentă obligația garantată.

Fidejusiunea

Drepturile consumatorului

- protecția drepturilor sale de către stat;
- protecție împotriva riscului de a achiziționa un produs, un serviciu care ar putea să-i afecteze viața, sănătatea, ereditatea sau securitatea ori să-i prejudicieze drepturile și interesele legitime;
- remedierea sau înlocuirea gratuită, restituirea contravalorii produsului, serviciului ori reducerea corespunzătoare a prețului, repararea prejudiciului, inclusiv moral, cauzat de produsul, serviciul necorespunzător;
- neachitarea contravalorii transportului de taxi, în cazul neemiterii sau neînchinării de conducătorul auto a bonului de casă pe suport de hârtie și/sau în formă electronică;
- informații complete, corecte și precise privind produsele, serviciile achiziționate;
- instruire în domeniul drepturilor sale;
- organizare în asociații obștești pentru protecția consumatorilor;
- adresare în autoritățile publice și reprezentarea în ele a intereselor sale;
- sesizarea asociațiilor pentru protecția consumatorilor și autorităților publice asupra încălcării drepturilor și intereselor sale legitime, în calitate de consumator, și la înaintarea de propuneri referitoare la îmbunătățirea calității produselor, serviciilor.

Oportunități EGALE pentru TOȚI și FIECARE

Centrul de Justiție Socială "ECHITATE"

Dreptul muncii

Perioada de probă - perioada de verificarea aptitudinilor profesionale ale salariatului, la încheierea contractului individual de muncă.

Durata perioadei de probă - 3 luni,
Maximum 30 zile calendaristice pentru muncitori necalificați

Este **interzisă** aplicarea perioadei de probă:

- persoanelor - până la 18 ani;
- persoanele angajate prin concurs;
- persoanele care au fost transferate de la o unitate la alta;
- femeile gravide;
- persoanele angajate în baza unui contract individual de muncă cu o durată de până la 3 luni.

Angajatorul e obligat să încheie un contract individual de muncă chiar dacă angajatul este pentru perioada de probă.

- Pentru munca desfășurată în perioada de probă-se achită salariu.
- În caz de rezultat nesatisfăcător la probă - salariatul este concediat.

Perioada de probă este utilă nu doar pentru angajator, dar și pentru angajat.

Uneori, acest timp vă ajută să înțelegeți dacă vi se potrivește această muncă sau totuși merită să căutați alta.

Finanțat de
Uniunea Europeană

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

Consiliul Național
al Tineretului din Moldova

Suedia
Sverige

Contractul individual de muncă

Contractul individual de muncă conține:

- **Numele și prenumele salariatului;**
- **Datele de identificare ale angajatorului;**
- **Perioada de probă (dacă e stabilită)**
- **Specialitatea, profesia, calificarea, funcția;**
- **Atribuțiile funcției (fișa postului);**
- **Denumirea lucrării ce urmează a fi îndeplinită (în cazul contractului individual de muncă pentru perioada îndeplinirii unei anumite lucrări);**
- **Locul de muncă**
- **Durata contractului, poate fi:**
 - **Nedeterminată**
 - **Determinată**
- **Data de la care contractul urmează să-și producă efectele:**
 - **Ziua semnării**
 - **Ziua indicată în contract**

Condițiile de retribuire a muncii

se referă la: salariul de funcție sau cel tarifar, suplimente, premii și ajutoare materiale

salariu minim - 3500 lei

**Adaos, spor - plata suplimentară la salariu achitată
pentru condiții speciale de muncă (munca grea, munca
peste orele de muncă etc)**

Premiile și alte plăți de stimulare:

- lunare,
- trimestriale,
- anuale

Asigurările sociale

Se referă la:

- indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă
- indemnizație de maternitate
- indemnizație paternală
- pensie
- ajutor de șomaj
- Indemnizație pentru creșterea copilului până la vârsta de 3 ani
- ajutor de deces

Tipurile de scutiri

Tip scutire	Suma anuală MDL	Suma lunară MDL
Scutirea personală	27000	2250
Scutirea personală majorată	31500	2625
Scutirea acordată soției (sotului)	19800	1650
Scutirea pentru pers. întreținute cu excepția pers. cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie	9000	750
Scutirea pentru pers. întreținută cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie	19800	1650

**Impozit pe venit salarii în anul 2022 - 12%
din mărimea venitului impozabil.**

**Asigurarea medicală obligatorie - 9%
Fondul social - se achită de angajator**

Regimul de muncă

Regimul normal de muncă este de :

- 5 zile de lucru, cu 2 zile de repaus
- 6 zile de lucru, cu 1 zi de repaus

Durata zilnică a timpului de muncă:

- 8 ore
- 12 ore
- 5 ore - salariații până la 16 ani
- 7 ore - salariații în vârstă de la 16 la 18 ani
- 40 de ore pe săptămână

Durata săptămânală redusă a timpului de muncă:

- 24 de ore pentru salariații în vârstă de la 15 la 16 ani;
- 35 de ore pentru salariații în vârstă de la 16 la 18 ani;
- 35 de ore pentru salariații care activează în condiții de muncă vătămătoare
- 30 de ore pe săptămână - pentru persoanele cu dizabilități severe și accentuate

Ziua de muncă

Munca de noapte - este între orele 22.00 seara și 6.00 dimineața

- Nu se admite atragerea la munca de noapte a salariaților în vârstă de până la 18 ani, a femeilor gravide, a femeilor care au născut de curând, a femeilor care alăptează, precum și a persoanelor cărora munca de noapte le este contraindicată conform certificatului medical.
- Persoanele cu dizabilități severe și accentuate, unul dintre părinții (tutorele, curatorul) care au copii în vârstă de până la 4 ani sau copii cu dizabilități, persoanele care îmbină concediile pentru îngrijirea copilului cu activitatea de muncă și salariații care îngrijesc de un membru al familiei bolnav în baza certificatului medical pot presta muncă de noapte numai cu acordul lor scris.
- Totodată, angajatorul este obligat să informeze în scris salariații despre dreptul lor de a refuza munca de noapte.

Regumul de muncă suplimentară - 120 de ore într-un an calendaristic

Regimul de odihnă

Regimul de odihnă include:

- pauza de masă-cel puțin 30 min
- repausului zilnic - dublă duratei zilei de muncă
- repausului săptămânal - 2 zile consecutive, de regulă sâmbătă și duminică.

Munca în zilele de repaus este interzisă!

- Nu se admite atragerea la muncă în zilele de repaus a salariaților în vârstă de până la 18 ani, a femeilor gravide.
- Persoanele cu dizabilități severe și accentuate, unul dintre părinții (tutorele, curatorul) care au copii în vârstă de până la 4 ani sau copii cu dizabilități persoanele care îmbină concediile pentru îngrijirea copilului cu activitatea de muncă și salariații care îngrijesc de un membru al familiei bolnav, în baza certificatului medical, pot presta munca în zilele de repaus numai cu acordul lor scris. Totodată, angajatorul este obligat să informeze în scris salariații menționați despre dreptul lor de a refuza munca în zilele de repaus.

Concediului de odihnă anual

Se acordă **minim 28 de zile** după expirarea a 6 luni
de muncă, cu excepția:

- femeilor - înainte de concediul de maternitate sau imediat după el;
- salariaților în vârstă de până la 18 ani;
- altor salariați, conform legislației în vigoare.

Concedii de odihnă anuale suplimentare plătite:

- tinerii până la 18 ani - 4 zile calendaristice
- unuia din părinți care au 2 și mai mulți copii până la 14 ani (sau un copil cu dizabilități) - 4 zile calendaristice

concediul neplătit - 120 zile calendaristice

Concediul medical

- Stagiu total de cotizare de cel puțin 3 ani
- Asigurații care confirmă un stagiu total de cotizare de pînă la 3 ani beneficiază de dreptul la indemnizații dacă confirmă un stagiu de cotizare de cel puțin 9 luni realizat în ultimele 24 de luni premergătoare datei producerii riscului asigurat
- Șomerele/șomerii beneficiază de dreptul la indemnizațiile dacă confirmă stagiul de cotizare suspendării pentru această perioadă a plății ajutorului de șomaj
- Perioadă de cel mult 180 zile calendaristice în cursul unui an calendaristic

Concediul de maternitate

- Concediul prenatal -70 de zile calendaristice
- Concediul postnatal -56 de zile calendaristice
- Concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului poate fi folosit de ambii părinți

**Concediul suplimentar neplătit pentru
îngrijirea copilului în
vârstă de la 3 la 4 ani**

Concediul de paternitate

- 14 zile +3 zile = 17 zile calendaristice
- în primele 12 luni de la nașterea copilului
- indemnizație paternală

